

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

قانون بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران

مصوب ۱۴۰۲/۳/۳۰ مجلس شورای اسلامی

به همراه:

- قانون نحوه انتصاب اشخاص در مشاغل حساس مصوب ۱۴۰۱/۷/۱۰
- قانون مبارزه با پول شویی مصوب ۱۳۸۶/۱۱/۲ با اصلاحات و الحاقات تا ۱۳۹۷/۷/۳
- نحوه اداره بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران (معضل) مصوب ۱۳۹۳/۸/۲۴ مجمع تشخیص مصلحت نظام
- قانون پولی و بانکی کشور مصوب ۱۳۵۱/۴/۱۸ با اصلاحات و الحاقات تا ۱۴۰۲/۳/۳۰
- قانون اجازه مشارکت دولت ایران در مقررات کنفرانس منعقد در برتن وودز مربوط به تأسیس صندوق و بانک بین المللی مصوب ۱۳۲۴/۱۰/۶ مجلس شورای ملی

کاری از گروه پژوهشی و گردآوری پایگاه خبری اختبار

سیاوش هوشیار

فتردادبازار

www.dadbazar.com

چاپ اول - تهران ۱۴۰۲

برای تهیه کتاب
اینجا کلیک کنید

فهرست

۴	قانون بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران.....
۴	فصل اول: کلیات
۷	فصل دوم: مسؤولیت، اهداف، وظایف و اختیارات
۱۹	فصل سوم: ساختار
۴۱	فصل چهارم: گسترش اشراف اطلاعاتی و توسعه وظایف و اختیارات نظارتی
۴۸	فصل پنجم: افزایش توان نظارتی بانک مرکزی
۸۲	فصل ششم: اجرای سیاست‌های پولی و ارزی
۸۴	فصل هفتم: رابطه مالی بانک مرکزی با مؤسسات اعتباری
۸۸	فصل هشتم: روابط بانک مرکزی با دولت و مجلس شورای اسلامی
۹۳	فصل نهم: سیاست‌های رسانه‌ای و اطلاع‌رسانی
۹۴	فصل دهم: شخصیت حقوقی و سرمایه
۹۶	فصل یازدهم: پول و نظام پرداخت
۹۹	فصل دوازدهم: مدیریت تعارض منافع در بانک مرکزی و شبکه بانکی کشور
۱۰۲	فصل سیزدهم: سایر مقررات
۱۰۷	قانون نحوه انتصاب اشخاص در مشاغل حساس
۱۱۴	قانون مبارزه با پول‌شویی
۱۳۳	نحوه اداره بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران (معضل)
۱۳۵	قانون پولی و بانکی کشور
	قانون اجازه مشارکت دولت ایران در مقررات کنفرانس منعقدۀ در برتن‌وودز
۱۴۷	مربوط به تأسیس صندوق و بانک بین‌المللی

قانون بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران

مصوب ۱۴۰۲/۳/۳۰ مجلس شورای اسلامی

فصل اول: کلیات

ماده ۱ - اختصارات و اصطلاحات به کاررفته در این قانون، در معانی مشروح ذیل است:

الف- بانک مرکزی: بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران

ب- هیئت عالی: هیئت عالی بانک مرکزی

پ- رئیس کل: رئیس کل بانک مرکزی

ت- معاون سیاست گذاری پولی: معاون سیاست گذاری پولی بانک مرکزی

ث- معاون تنظیم گری و نظارت: معاون تنظیم گری و نظارت بانک مرکزی

ج- شورای فقهی: شورای فقهی بانک مرکزی

چ- عملیات بانکی: دریافت سپرده از اشخاص حقیقی یا حقوقی و اعطای تسهیلات یا ایجاد اعتبار

ح- مؤسسه اعتباری: اشخاص حقوقی که با مجوز بانک مرکزی یا به موجب قانون، تحت عنوان «بانک» یا «مؤسسه اعتباری غیربانکی» به انجام عملیات بانکی مبادرت می نمایند.

خ- خدمات بانکی: مجموعه اقداماتی غیر از عملیات بانکی، نظیر صدور ضمانت نامه و گشایش اعتبار اسنادی که مؤسسه اعتباری می تواند در چهار چوب قوانین مربوط به مشتریان ارائه دهد و در قبال آن کارمزد دریافت کند.

د- **بانکداری اسلامی:** الگوی خاصی از بانکداری است که در آن، عملیات و خدمات بانکی در چهارچوب اهداف نظام اسلامی و سازگار با شریعت و موازین اسلامی تنظیم می‌گردد.

ذ- **شبکه بانکی:** مجموعه مؤسسات اعتباری که به‌موجب قانون یا با مجوز بانک مرکزی به انجام عملیات بانکی اشتغال دارند.

ر- **اشخاص تحت نظارت:** کلیه مؤسسات اعتباری، صندوق‌های قرض‌الحسنه، تعاونی‌های اعتبار و سایر مؤسسات سپرده‌پذیر، شرکت‌های واسپاری (لیزینگ)، صرافی‌ها، شرکت‌های مدیریت دارایی‌های مؤسسات اعتباری، شرکت‌های اعتبارسنجی ارائه‌دهنده خدمات به مؤسسات اعتباری و سایر اشخاصی که به انجام عملیات یا ارائه خدمات بانکی و ارائه ابزارهای پرداخت، اشتغال دارند، در این قانون، با عنوان «اشخاص تحت نظارت» یاد می‌شوند. تشخیص مصادیق، بر عهده بانک مرکزی است.

ز- **اشخاص مرتبط:** اشخاص حقیقی یا حقوقی که با «اشخاص تحت نظارت» واجد رابطه مالکیتی مؤثر، شراکت تجاری، نمایندگی (اعم از نمایندگی قراردادی، قانونی و قضائی) یا مدیریتی بوده یا دارای قرابت نسبی یا سببی (طبقه اول یا درجه یک از طبقه دوم) با سهام‌داران مؤثر یا مدیران «اشخاص تحت نظارت» باشند. تشخیص مصادیق، بر عهده بانک مرکزی است.

ژ- **گزیر:** مجموعه اقداماتی که تحت راهبری بانک مرکزی به‌منظور صیانت از منافع عموم و حفظ ثبات مالی در خصوص مؤسسات اعتباری که با ناترازی مواجه شده یا در معرض ورشکستگی قرار گرفته‌اند، در چهارچوب قانون، اجراء می‌شود.

س- **بازسازی:** مجموعه اقداماتی که «اشخاص تحت نظارت» باید حسب

درخواست بانک مرکزی در چهارچوب این قانون و به منظور بازیابی سلامت مالی یا بهبود شاخص‌های احتیاطی خود انجام دهند.

ش- سهام‌دار مؤثر: سهام‌داری که به تشخیص بانک مرکزی، یک یا چند عضو هیئت‌مدیره «شخص تحت نظارت» به تنهایی توسط او انتخاب می‌شود.

ص- نظام پرداخت: مجموعه ابزارها، نهادها، فرایندها و فناوری‌هایی که در چهارچوب قوانین مربوط، به منظور پرداخت وجه معاملات و بازپرداخت دیون بکار گرفته می‌شود.

ض- رمزپول: نوعی پول رقومی (دیجیتال) رمزنگاری شده است که در بستر پایگاه داده اشتراکی به صورت متمرکز (با محوریت بانک مرکزی) یا غیرمتمرکز ایجاد و به صورت غیرمتمرکز مبادله می‌شود.

ماده ۲- اهداف این قانون عبارت است از:

الف- کمک به تحقق اهداف و احکام اقتصادی مندرج در قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران به‌ویژه بند (۵) اصل چهل و سوم (۴۳)^۱ و سیاست‌های کلی نظام به‌ویژه بندهای (۱) و (۹) سیاست‌های کلی اقتصاد

^۱ بند (۵) اصل چهل و سوم قانون اساسی: «برای تأمین استقلال اقتصادی جامعه و ریشه‌کن کردن فقر و محرومیت و برآوردن نیازهای انسان در جریان رشد، با حفظ آزادی او، اقتصاد جمهوری اسلامی ایران بر اساس ضوابط زیر استوار می‌شود:

۱- ...

۵- منع اضرار به غیر و انحصار و احتکار و ربا و دیگر معاملات باطل و حرام.

۶- ...»

مقاومتی^۲

ب- افزایش استقلال بانک مرکزی در به کارگیری ابزارهای قانونی مورد نیاز برای تحقق اهداف مندرج در ماده (۳) این قانون

پ- افزایش توان نظارت بانک مرکزی بر «اشخاص تحت نظارت»

ت- ارتقای سلامت، اثربخشی و پاسخگویی شبکه بانکی

ث- مدیریت اعتبارات و تنظیم جریان نقدینگی کشور، به منظور هدایت تسهیلات و اعتبارات در جهت توسعه زیرساخت‌های کشور و تأمین مالی پایدار و عادلانه واحدهای اقتصادی و خانوارها و جلوگیری از توزیع و انباشت غیرقانونی ثروت

فصل دوم: مسئولیت، اهداف، وظایف و اختیارات

ماده ۳-

^۲ از سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی: «با هدف تأمین رشد پویا و بهبود شاخص‌های مقاومت اقتصادی و دستیابی به اهداف سند چشم‌انداز بیست‌ساله، سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی با رویکردی جهادی، انعطاف‌پذیر، فرصت‌ساز، مولد، درون‌زا، پیشرو و برون‌گرا ابلاغ می‌گردد:

۱- تأمین شرایط و فعال‌سازی کلیه امکانات و منابع مالی و سرمایه‌های انسانی و علمی کشور به‌منظور توسعه کارآفرینی و به حداکثر رساندن مشارکت آحاد جامعه در فعالیتهای اقتصادی با تسهیل و تشویق همکاری‌های جمعی و تأکید بر ارتقاء درآمد و نقش طبقات کم‌درآمد و متوسط.

...

۹- اصلاح و تقویت همه‌جانبه‌ی نظام مالی کشور با هدف پاسخگویی به نیازهای اقتصاد ملی، ایجاد ثبات در اقتصاد ملی و پیشگامی در تقویت بخش واقعی.

«...»

لازم است دلایل عدم پذیرش نظر اکثریت کارشناسان، در متن رأی صادره به صراحت بیان شود.

۴. شعبه قضائی موضوع این بند صرفاً به تقاضاهای تجدیدنظرخواهی از آرای هیئت انتظامی تجدیدنظر بانک مرکزی رسیدگی می‌کند و موظف است رسیدگی به تقاضاهای واصله را به فوریت انجام دهد. آرای شعبه قضائی موضوع این بند، قابل تجدیدنظرخواهی، ابطال، توقف، فرجام‌خواهی و رسیدگی مجدد، در هیچ مرجع دیگری (به جز اعمال ماده ۴۷۷^{۲۱})

۲۱ ماده ۴۷۷ «قانون آیین دادرسی کیفری» مصوب ۱۳۹۲/۱۲/۴: «در صورتی که رئیس قوه قضائیه رأی قطعی صادره از هریک از مراجع قضایی را خلاف شرع بین تشخیص دهد، با تجویز اعاده دادرسی، پرونده را به دیوان عالی کشور ارسال تا در شعبی خاص که توسط رئیس قوه قضائیه برای این امر تخصیص می‌یابد رسیدگی و رأی قطعی صادر نماید. شعب خاص مذکور مبنیاً برخلاف شرع بین اعلام شده، رأی قطعی قبلی را نقض و رسیدگی مجدد اعم از شکلی و ماهوی به عمل می‌آورند و رأی مقتضی صادر می‌نمایند.

تبصره ۱- آرای قطعی مراجع قضایی (اعم از حقوقی و کیفری) شامل احکام و قرارهای دیوان عالی کشور، سازمان قضایی نیروهای مسلح، دادگاه‌های تجدیدنظر و بدوی، دادسراها و شوراهای حل اختلاف می‌باشند.

تبصره ۲- آرای شعب دیوان عالی کشور در باب تجویز اعاده دادرسی و نیز دستورهای موقت دادگاه‌ها، اگر توسط رئیس قوه قضائیه خلاف شرع بین تشخیص داده شود، مشمول احکام این ماده خواهد بود.

تبصره ۳- در صورتی که رئیس دیوان عالی کشور، دادستان کل کشور، رئیس سازمان قضایی نیروهای مسلح و یا رئیس کل دادگستری استان در انجام وظایف قانونی خود، رأی قطعی اعم از حقوقی یا کیفری را خلاف شرع بین تشخیص دهند، می‌توانند با ذکر مستندات از رئیس قوه قضائیه درخواست تجویز اعاده دادرسی نمایند. مفاد این تبصره فقط برای یک بار قابل اعمال است؛ مگر اینکه خلاف شرع بین آن به جهت دیگری باشد.»

ماده ۴۰- هرگونه انتشار خبر کذب در خصوص «اشخاص تحت نظارت» توسط رسانه‌ها یا سایر اشخاص، به قصد اضرار به غیر یا تشویش اذهان عمومی، جرم محسوب و مشمول مجازات‌های موضوع ماده (۶۹۸) کتاب پنجم قانون مجازات اسلامی (تعزیرات و مجازات‌های بازدارنده) مصوب ۱۳۷۵/۳/۲^{۲۹} با اصلاحات و الحاقات بعدی می‌شود. همچنین مرتکب با شکایت «شخص تحت نظارت» ذی‌نفع، به جبران خسارت مادی و معنوی وارده به وی محکوم می‌شود.

ماده ۴۱- فعالیت در سمت‌های عضو هیئت‌مدیره یا عضو هیئت‌عامل «اشخاص تحت نظارت» بدون داشتن تأییدیه صلاحیت عمومی و حرفه‌ای از بانک مرکزی ممنوع و در حکم تصرف غیرقانونی در وجوه و اموال عمومی است. اشخاص مذکور و نیز سهام‌داران مؤثر «اشخاص تحت نظارت» که مشمول ماده (۱) قانون اصلاح قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و

و با حضور هیئت منصفه در محاکم دادگستری صورت می‌گیرد. نحوه انتخاب، شرایط، اختیارات هیئت منصفه و تعریف جرم سیاسی را قانون براساس موازین اسلامی معین می‌کند.»

ب- اصل یکصد و دهم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران را در زیرنویس شماره ۳ در صفحه ۸ همین کتاب ببینید.

^{۲۹} ماده ۶۹۸ کتاب پنجم قانون مجازات اسلامی (تعزیرات و مجازات‌های بازدارنده) مصوب ۱۳۷۵/۳/۲: «هرکس به قصد اضرار به غیر یا تشویش اذهان عمومی یا مقامات رسمی به‌وسیله نامه یا شکواییه یا مراسلات یا عرایض یا گزارش یا توزیع هرگونه اوراق چاپی یا خطی یا امضا یا بدون امضا اکاذیبی را اظهار نماید یا با همان مقاصد اعمالی را برخلاف حقیقت رأساً یا به‌عنوان نقل قول به شخص حقیقی یا حقوقی یا مقامات رسمی تصریحاً یا تلویحاً نسبت دهد اعم از اینکه از طریق مزبور به نحوی از انحاء ضرر مادی یا معنوی به غیر وارد شود یا نه علاوه بر اعاده حیثیت در صورت امکان، باید به حبس از یک ماه تا یک سال و یا شلاق تا (۷۴) ضربه محکوم شود.»

قانون نحوه انتصاب اشخاص در مشاغل حساس

مصوب ۱۴۰۱/۷/۱۰ مجلس شورای اسلامی

ماده ۱- کلیه دستگاه‌های اجرایی موضوع ماده (۵) قانون مدیریت خدمات کشوری مصوب ۱۳۸۶/۷/۸^{۴۷} و نهادهای و سازمان‌های وابسته به قوای سه‌گانه کشور مکلفند ضمن احراز تابعیت جمهوری اسلامی ایران و شرایط خدمت نظام وظیفه عمومی (پایان خدمت یا معافیت دائم) در انتصاب افراد به مشاغل حساس موضوع این قانون، وجود یا فقدان شرایط مقرر در ماده (۲) این قانون را از مراجع سه‌گانه شامل وزارت اطلاعات، سازمان اطلاعات سپاه و قوه قضائیه استعلام نمایند. چنانچه انتصابی برخلاف استعلام صورت گرفته در مورد بندهای «الف»، «ب»، «ت»، «ث»، «ج»، «ح»، «خ» و «ذ» ماده اخیرالذکر صورت پذیرد یا بدون استعلام، انتصاب انجام شود، انتصاب مذکور کأن لم یکن بوده و مرتکب یا مرتکبان به محرومیت از حقوق اجتماعی درجه (۵) موضوع ماده (۱۹) قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲/۲/۱^{۴۸} محکوم می‌گردند. در خصوص سایر بندهای ماده (۲) این قانون، مطابق مصوبه مجمع تشخیص مصلحت نظام در رابطه با حراست‌ها و قانون تمرکز اطلاعات، عمل می‌شود.

^{۴۷} ماده (۵) قانون مدیریت خدمات کشوری مصوب ۱۳۸۶/۷/۸ را در زیرنویس شماره ۱۱ در صفحه ۲۴ همین کتاب ببینید.

^{۴۸} مجازات‌های درجه پنج موضوع ماده (۱۹) «قانون مجازات اسلامی» مصوب ۱۳۹۲/۲/۱ را در زیرنویس شماره ۱۸ در صفحه ۴۶ همین کتاب ببینید.

قانون مبارزه با پول شویی

مصوب ۱۳۸۶/۱۱/۲ با اصلاحات و الحاقات تا ۱۳۹۷/۷/۳

ماده ۱ (اصلاحی ۱۳۹۷/۷/۳) - اصطلاحات مندرج در این قانون در معانی مشروح زیر به کار می‌رود:

الف - جرم منشأ: هر رفتاری است که مطابق ماده (۲) قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲/۲/۱^{۵۲} جرم محسوب شود. از منظر این قانون تخلفات مذکور در قانون مبارزه با قاچاق کالا و ارز با اصلاحات بعدی جرم محسوب می‌شود.

ب - مال: هر نوع دارایی اعم از مادی یا غیر مادی، منقول یا غیر منقول، مشروع یا غیر مشروع و هر نوع منفعت یا امتیاز مالی و همچنین کلیه اسناد مبین حق اعم از کاغذی یا الکترونیکی نظیر اسناد تجاری، سهام یا اوراق بهادار.

پ - مال حاصل از جرم: هر مالی که به‌طور مستقیم یا غیر مستقیم از جرم منشأ به دست آید از قبیل مالی که از جرایم اقتصادی و جرم تأمین مالی تروریسم حاصل می‌شود همچنین، مال موضوع جرم یا مالی که برای ارتکاب جرم اختصاص داده شده است در حکم مال به‌دست‌آمده از جرم است.

ت - اشخاص مشمول: اشخاص مذکور در مواد (۵) و (۶) این قانون.

ث - مشاغل غیر مالی: مشاغلی که شاغلین آن معاملات زیادی را به‌صورت نقدی انجام داده و از نظر پول‌شویی در معرض خطر قرار دارند از قبیل

^{۵۲} ماده ۲ «قانون مجازات اسلامی» مصوب ۱۳۹۲/۲/۱: «هر رفتاری اعم از فعل یا ترک فعل که در قانون برای آن مجازات تعیین شده است جرم محسوب می‌شود.»

نحوه اداره بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران (معضل)

مصوب ۱۳۹۳/۸/۲۴ مجمع تشخیص مصلحت نظام

۱- ویژگی‌ها و صلاحیت‌های نصب رئیس کل:

- الف- کفایت علمی: داشتن دکترای یکی از رشته‌های اقتصادی، پولی و مالی.
- ب- کفایت تجربی: داشتن هفت سال تجربه در سطوح سیاست‌گذاری و مدیریتی در حوزه‌های اقتصادی، پولی و مالی و یا پنج سال تجربه مدیریتی در حوزه‌های تخصصی بانک مرکزی (مدیرکل به بالا)
- ج- داشتن حسن شهرت و توانایی انجام وظایف
- د- نداشتن سابقه محکومیت مؤثر کیفری
- ه- نداشتن تخلفات مالی گسترده

۲- فرآیند نصب:

رئیس کل بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران به پیشنهاد وزیر امور اقتصادی و دارایی و بعد از تصویب هیئت دولت، با تأیید و حکم رئیس جمهور نصب می‌گردد.

۳- دوره زمانی تصدی:

دوره تصدی ریاست کل بانک مرکزی پنج سال خواهد بود و انتخاب مجدد وی بلامانع است.

تبصره- رئیس جمهور جدید در ابتدای دوره می‌تواند بر طبق روال این قانون، رئیس کل بانک مرکزی را که بیش از یک سال از دوره تصدی وی باقی مانده

قانون پولی و بانکی کشور

مصوب ۱۳۵۱/۴/۱۸ با اصلاحات و الحاقات تا ۱۴۰۲/۳/۳۰

قسمت اول - پول

مواد ۱ تا ۹ - [به موجب ماده ۶۷ قانون بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۴۰۲/۳/۳۰ نسخ صریح شده اند]

قسمت دوم - بانک مرکزی ایران

فصل اول - کلیات

ماده ۱۰ - [به موجب ماده ۶۷ قانون بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۴۰۲/۳/۳۰ نسخ صریح شده است]

فصل دوم - وظائف و اختیارات

مواد ۱۱ تا ۱۵ - [به موجب ماده ۶۷ قانون بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۴۰۲/۳/۳۰ نسخ صریح شده اند]

فصل سوم - ارکان

ماده ۱۶ - [به موجب ماده ۶۷ قانون بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۴۰۲/۳/۳۰ نسخ صریح شده است]

بخش اول - مجمع عمومی

ماده ۱۷ - [به موجب ماده ۶۷ قانون بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۴۰۲/۳/۳۰ نسخ صریح شده است]

قانون اجازه مشارکت دولت ایران در مقررات کنفرانس منعقدہ در برتن وودز مربوط بہ تأسیس صندوق و بانک بین المللی

مصوب ۱۳۲۴/۱۰/۶ مجلس شورای ملی

ماده واحدہ- مجلس شورای ملی بہ دولت اجازه می دہد سندی را کہ حاکی از پذیرفتن موافقت نامہ برتن وودز کہ ضمیمہ این قانون است و راجع بہ تأسیس صندوق و بانک بین المللی می باشد و قبول مشارکت دولت را در دو مؤسسہ مزبور تأیید نماید امضاء و بہ دولت کشورهای متحدہ آمریکا تسلیم کند ضمناً مجلس شورای ملی فقرات ذیل را کہ ناشی از پذیرفتن موافقت نامہ برتن وودز است تصویب می نماید:

۱- دولت مجاز است در صندوق بین المللی پول کہ در این قانون صندوق نامیدہ خواهد شد و همچنین در بانک بین المللی توسعہ و عمران کہ در این قانون بانک بین المللی نامیدہ می شود و اساسنامہ آن ہا طبق متن ضمیمہ در کنفرانس بین المللی منعقد در برتن وودز در کشورهای متحدہ آمریکا با شرکت نمایندگان ایران تدوین شدہ مشارکت نماید.

۲- نمایندگان اصلی و علی البدل دولت در صندوق و همچنین در بانک بین المللی بنا بہ پیشنهاد وزارت دارائی و تصویب ہیئت وزیران تعیین و معرفی خواهند شد.

۳- دولت یا نمایندگان او نمی توانند بدون تصویب مجلس شورای ملی تقاضای تغییر برابری ریال نسبت بہ پول کشورهای عضو صندوق را نمودہ و